

EVALUERING 'ANSVARLIG UDSKÆNKNING'

– 9 lokalområders samarbejde om en aktiv bevillingspolitik

2011

Evaluering

‘Ansvarlig udskænkning’ – 9 lokalområders samarbejde om en aktiv bevillingspolitik

Sundhedsstyrelsen, Borgerrettet Forebyggelse, 2011

Elektronisk ISBN 978-87-7104-271-9

Evaluering og manuskript:

Lars Iversen, COWI A/S

Camilla Rosengaard, COWI A/S

Ekstern arbejdsgruppe:

Svend Ebbesen, Holstebro Kommune

Steen Møller Bach, Esbjerg Kommune

Kaj Frost, Odense Kommune

Maria Bislev, Det Kriminalpræventive Råd

Jan Andersen, Østjyllands Politi

Martin Jørgensen, Dansk Erhverv

Gry Asnæs, Asnæs & Vangstrup Advice

Ronnie Hansen, Musikspillestedet Vega.

Grafisk tilrettelæggelse og vignetter:

Michala Clante Bendixen, www.bendixen.nu

Publikationen kan downloades fra Sundhedsstyrelsens hjemmeside www.sst.dk.

Indhold

1	Indledning	4
2	Evaluering af 'Ansvarlig udskænkning' i 9 kommuner	5
3	Forberedelse og opstartsmøde	5
3.1	Opstartsmødet	5
3.2	Erfaringer fra modelkommunerne	6
4	Etablering af det lokale samarbejde	7
4.1	Hvorledes vil samarbejdet fortsætte – fra udvikling til drift? . . .	8
4.2	Modeller for det fremtidige samarbejde	9
4.3	Erfaringer fra kommunerne.	9
5	Arbejdsopgaver for samarbejdsforum	10
5.1	Andre temaer, der har været drøftet	14
5.2	Erfaringer fra kommunerne.	14
6	Hvor langt er kommunerne kommet på de to år?	15
6.1	Hvad er der opnået i kommunerne?.	15
7	Gode råd og ideer til kommuner om 'Ansvarlig udskænkning'.	16
7.1	Den forberedende fase	16
7.2	Arbejdsopgaver i samarbejdsforum	16
7.3	Flerkommunesamarbejde.	16

1 Indledning

Målet med at indføre metoden 'Ansvarlig udskænkning' er et trygt natteliv med fornuftige rammer for de unges færden. Midlerne er samarbejde, dialog, fælles mål og aftaler, uddannelse samt kontrol.

En vigtig del af metoden er, at kommunen etablerer et samarbejde om bevillings-/ lejlighedstilladelsesopgaven, der involverer de mange aktører og forskellige interesser på området. Selv om der er forskellige interesser blandt aktørerne, er der også et fælles udgangspunkt i ønsket om at kombinere et trygt natteliv med et godt erhvervsliv i lokalområdet. Relevante aktører i samarbejdet er kommune, politi, restauratører, uddannelsesinstitutioner og de unge. Men mange andre aktører kan være relevante at inddrage – afhængigt af de lokale forhold.

Metoden 'Ansvarlig udskænkning' indeholder en nøje beskrevet opgave- og ansvarsfordeling.

Kommunen opfordres til at:

- etablere og drive en samarbejdsgruppe med de relevante aktører
- beslutte hvorvidt bevillingsopgaven lægges ind i samarbejdsgruppen eller fortsat skal varetages i bevillingsinstans/-bevillingsnævn
- varetage opgaven med at udstede bevillinger med et alkohol- og stofforebyggende sigte
- udarbejde en samlet restaurationsplan med alkohol- og stofforebyggende perspektiver
- invitere lokalområdets restauratører til et årligt dialogmøde.

Politiet opfordres til at:

- udarbejde en samlet plan for lejlighedstilladelser med alkohol- og stofforebyggende perspektiver
- varetage opgaven med at udstede lejlighedstilladelser med alkohol- og stofforebyggende perspektiver
- varetage tilsyns- og kontrolopgaven med alkohol- og stofforebyggende perspektiver.

Samarbejdets opgaver er at:

- etablere en fælles platform med fælles faglig viden og viden om lokalforhold
- indgå fælles aftaler, fx om at undgå hård udskænkning og aggressiv markedsføring
- give inspiration til restaurationsplan og plan for lejlighedstilladelser
- vurdere behovet for og gennemføre kurser fx til restaurationspersonale
- samarbejde om politiets tilsyns- og kontrolopgave
- sikre klare rammer for arbejdet gennem udarbejdelse af lokale alkohol- og stofpolitikker, fx ved kommunen, ved udskænkningssteder og ved uddannelsesinstitutioner
- samarbejde med de unge
- afprøve samarbejde om 16+ id-kort
- følge op på initiativer.

Se i øvrigt:

1) **Inspirationshæfte. Ansvarlig udskænkning**

– 9 lokalområders samarbejde om en aktiv bevillingspolitik. Sundhedsstyrelsen 2011.
www.sst.dk

2) **Evalueringshæfte. Alkoholforebyggelse i kommunen**

– 20 modelkommuners arbejde med at styrke den forebyggende indsats. Sundhedsstyrelsen 2012.
www.sst.dk

3) **Inspirationshæfte. Alkoholforebyggelse i kommunen**

– 20 modelkommuners arbejde med at styrke den forebyggende indsats. Sundhedsstyrelsen. 2012.
www.sst.dk

2 Evaluering

COWI har gennemført en evaluering af ni kommuners erfaringer med 'Ansvarlig udskænkning'. De ni kommuner er Bornholm, Faxe, Herning, Holbæk, Holstebro, Kalundborg, Sorø, Stevn og Århus.

Formålet med evalueringen har været at beskrive indholdet af 'Ansvarlig udskænkning' i kommunerne, erfaringer med processen med opstart og drift, og endelig hvor langt kommunerne er nået.

Hver kommune har valgt en tovholder, hvis opgave har været at forberede opstart og drift af 'Ansvarlig udskænkning' i projektperioden, der har løbet fra 2010-2011.

COWIs evaluering har omfattet:

- Telefoninterview med tovholdere september 2010.
- Seminar med tovholderne og Sundhedsstyrelsen efterår 2010.
- Spørgeskemarunde med opfølgende interviews af tovholderne februar 2011.
- Afsluttende spørgeskemarunde og opfølgende interviews i oktober 2011.
- Interviews med repræsentanter fra kommune, politi, bevillingsindehavere og uddannelsesinstitutioner.

3 Forberedelse og opstartsmøde

Sundhedsstyrelsen anbefaler en opstartsfase, hvor der afholdes inspirationsmøde for kommunen og politiet, og hvor parterne beslutter, om metoden skal indføres og udpeger en tovholder. Det anbefales også, at der er klare rammer for arbejdet, blandt andet i form af en alkohol- og stofpolitik. Hvis kommunen ikke allerede har en stof- og alkoholpolitik, anbefaler Sundhedsstyrelsen, at den udarbejdes. Endelig skal kommunen træffe beslutning om organisering og bemanding, herunder hvorledes opgaverne med bevillinger og samarbejdet om 'Ansvarlig udskænkning' organiseres.

Alle forsøgskommuner har som led i Sundhedsstyrelsens projekt Alkoholforebyggelse i kommunerne udarbejdet kommunal alkoholpolitik og handleplaner på en række områder, herunder tilgængelighed til alkohol. Kommunerne har etableret en tværgående organisation til at føre alkoholpolitikken ud i livet. I alle forsøgskommuner har der derfor været arbejdet gennem længere tid med alkoholområdet, og der har været en fælles forståelse af, hvad kommunen kan gøre på alkoholområdet. Dette har været et godt udgangspunkt for at arbejde med 'Ansvarlig udskænkning'.

Alle kommuner deltog i inspirationsmøde, som Sundhedsstyrelsen afholdte.

3.1 Opstartsmødet

Opstartsmødet har til formål at sætte 'Ansvarlig udskænkning' på dagsordenen lokalt og give et grundlag for etablering af lokale samarbejdsfora samt drøfte opgave- og ansvarsfordelingen og rammerne for det fremtidige arbejde.

Opstartsmødet i de respektive kommuner viste blandt andet, at der var stor interesse fra mange sider for at bidrage til et trygt nattelev gennem 'Ansvarlig udskænkning'.

Borgmester:

"Jeg var skeptisk på forhånd. Kommer der noget ud af det? Men min holdning har ændret sig. Restauratørerne mødte op. Opstartsmødet var velbesøgt. Jeg blev meget positivt overrasket."

Alle kommuner med undtagelse af Århus og Holstebro har afholdt opstartsmøder som foreslået af Sundhedsstyrelsen. De to kommuner havde i forvejen arbejdet med 'Ansvarlig udskænkning' i beslægtede projekter: 'Byens Natteliv – helt sikkert' fra 2008 og 'Trygt Natteliv' fra 2004.

Antallet af deltagere i opstartsmøderne varierede mellem 15 og 75 personer. Generelt bestod deltagerkredsen af kommunale medarbejdere, politi, politikere, bevillingshavere, repræsentanter fra ungdomsuddannelser og forskellige former for ungdomsklubber og foreninger. I Faxe og Stevns holdt man et opstartsmøde, som var offentligt. I de andre kommuner – som f.eks. Bornholm var møderne for de udpegede deltagere i samarbejdsforum. I flere kommuner deltog borgmestrene og politikere i møderne, hvilket vidner om en høj politisk prioritering af projektet. De offentlige opstartsmøder havde den fordel, at de fik sat alkoholforebyggelse på dagsordenen hos mange aktører, og den inddragende facon skabte genhør i pressen.

Faxe og Stevns holdt et offentligt opstartsmøde med mange deltagere

Faxe og Stevns har samarbejdet om 'Ansvarlig udskænkning' og valgte derfor at afholde et fælles opstartsmøde, som var offentligt. Man udsendte mere end 400 invitationer til bevillingshavere, foreninger, ungdomsuddannelser, salgssteder, der sælger alkohol, forsamlingshuse, taxavognmænd, natteravne og alle andre, der er involverede i salg af alkohol, natteliv og fest. Mødet blev endvidere annonceret og forhåndstalt i den lokale presse. På mødet meldte flere forældre sig til at deltage i samarbejdsforum.

Der var et overraskende stort fremmøde – omkring 75 mødedeltagere – med en god debat og efterfølgende opslutning om det videre arbejde.

Fordelen ved møde for de udpegede deltagere var, at der hurtigt og uden brug af så mange ressourcer skabes en fleksibel organisation.

Bornholm Kommune holdt et møde for udpegede deltagere i samarbejdsforum

På Bornholm afholdt man et møde med cirka 20 deltagere fra kommunen, politiet, restauratører, HORESTA, Bornholms almene Gymnasium og Bornholms Erhvervsskole samt politiske udvalgsmedlemmer fra socialudvalget og børne-skoleudvalget.

Mødet viste bred interesse fra alle sider for at indgå i et samarbejde og for et lokalt uddannelsesstilbud om 'Ansvarlig udskænkning'.

3.2 Erfaringer fra modelkommunerne

Målet med metoden 'Ansvarlig udskænkning' er at skabe fornuftige rammer for alkoholudskænkning – ikke mindst i nattelivet, hvor de unge færdes. En vigtig del af metoden er derfor at etablere samarbejde om restaurationsbevillinger og lejlighedstilladelser med aktørerne på området.

Det er modelkommunernes opfattelse, at der generelt er stor interesse fra aktørerne på området i at deltage i et samarbejde. Det ses bl.a. af de opstartsmøder, som kommunerne har gode erfaringer med at gennemføre. Interessen for møderne har været stor fra hele viften af interessenter, og der er blevet skabt et forum for debat og en god platform for det videre arbejde.

Kommunerne har tilrettelagt møderne forskelligt. Noget kommuner har afholdt et offentligt opstartsmøde, hvor flere hundrede er blevet inviteret. Andre kommuner har afholdt opstartsmøde for samarbejdsforum.

Fordelen ved det offentlige møde og den meget brede interessentinddragelse er at få sat alkoholproblematikken på dagsordenen, skabe dialog og få mange aktører i spil på samme tid. Denne type møde forudsætter en del kommunale ressourcer.

Fordelen ved at afholde opstartsmøde i en snævrere kreds er, at kommunen sikrer en overskueligt og fleksibelt dialogforum helt fra begyndelsen. Samtidig kræver et opstartsmøde i en snævrere kreds ikke så mange ressourcer. Til gengæld skabes der ikke i samme grad offentlig opmærksomhed om alkoholproblematikken som ved de store offentlige møder.

Uanset hvordan den forberedende fase og opstartsmødet er grebet an, peger kommunerne på, at det er helt afgørende at få nøgleaktørerne til at mødes, så grundlaget for en god dialog kan etableres helt fra start, og målet om et trygt natteliv opfyldes.

4 Etablering af det lokale samarbejde

‘Ansvarlig udskænkning’ bygger på et tæt samarbejde mellem lokale aktører med det formål at sikre, at bevillingsopgaven og opgaven med lejlighedsstilladelser løses i fællesskab. De vigtigste lokale aktører er udover kommunen politiet, uddannelsesinstitutionerne og foreningerne. Afhængig af lokale forhold kan samarbejdet også omfatte andre aktører som f.eks. taxaselskaber.

Aktørerne har meget forskellige tilgange til ‘Ansvarlig udskænkning’. Restauratørerne lever af at sælge alkohol i konkurrence med andre restauratører. Politiet skal sikre, at lovgivning i forbindelse med udskænkning af alkohol overholdes. Kommunen har et sundhedsmæssigt og socialt perspektiv på alkoholforbrug. Uddannelsesinstitutionerne har en interesse i at regulere adgangen til alkohol på institutionerne til fester og studieture. Men alle aktørerne har samtidig et fælles ønske om at skabe et trygt natteliv.

Alle kommuner i forsøget har en bevillingsinstans, som tager sig af bevillingsopgaven. I nogle kommuner er det økonomiudvalget eller erhvervs- og beskæftigelsesudvalget. De fleste kommuner havde et bevillingsnævn i forvejen, og enkelte har nedsat det i forbindelse med projektet.

Med henblik på at varetage samarbejdet i forbindelse med ‘Ansvarlig udskænkning’ har alle ni kommuner også nedsat et samarbejdsforum som anbefalet af Sundhedsstyrelsen. Ofte har der været personsammenfald mellem bevillingsnævn og samarbejdsforum, hvilket har bidraget til at sikre sammenhæng i indsatsen.

Udover tovholderen er de kommunale repræsentanter i samarbejdsforum i de fleste kommuner fra områderne SSP, sundhed og omsorg, børn og unge og lidt mindre hyppigt områderne social og kultur og fritid.

Politiet er repræsenteret i alle samarbejdsfora. Restauratører og uddannelsesinstitutioner indgår i de fleste samarbejdsfora. Endvidere er der afhængigt af lokale forhold forskellige andre repræsentanter – typisk fra bevillingsnævn, transportfirmaer og politikere.

De eksterne samarbejdspartnere udtrykker gennemgående tilfredshed med at indgå i samarbejdsforum og peger på, at det i mange tilfælde har styrket deres arbejde.

Samarbejdet med politiet beskrives af tovholderne som særdeles godt. Det samme udtrykker repræsentanter for politiet i interviewene.

Repræsentant for politiet:

”Samarbejdet giver mening. Jeg har været her i politikredsen i 21 år og kender hele området godt. Samarbejdet om ‘Ansvarlig udskænkning’ har givet os gode samarbejdsrelationer til restauratørerne. Det er vigtigt at få sat ansigter på. Når først vi sidder sammen i fred og ro, er det hele meget nemmere at gøre noget ved end i de akutte situationer. Hvis der opstår problemer, skriver eller ringer restauratørerne til mig, fordi de kender mig fra samarbejdsforum, og så kan jeg formidle tingene videre til vore nattepatruljer.”

Flere tovholdere peger på, at engagementet fra restauratørerne i ‘Ansvarlig udskænkning’ har været varierende. Det har været særligt engagerede restauratører, der har valgt at indgå i samarbejdsforum, og de er ikke typiske for alle restauratørerne i kommunen. Restauratørerne i samarbejdsforum har efter tovholderens vurdering givet et vigtigt bidrag til samarbejdet – og det har blandt andet udmøntet sig i forbedringer af det lokale samarbejde mellem politi og restauratører. I et par kommuner har der også indgået repræsentanter fra dørmændene i samarbejdsforum. I interviewene udtrykker restauratører og diskoteksejere tilfredshed med samarbejdet.

Diskoteksejer

"Jeg er helt ny i branchen og nok ikke typisk. Jeg startede for to år siden. Jeg har et arbejde ved siden af, men står for det økonomiske her på diskoteket. Jeg var klar med det samme, da jeg fik opfordringen til at indgå i samarbejdsforum fra kommunen. Min holdning er, at jeg gerne vil tjene penge, men det skal foregå på en ordentlig måde. Vi skal tænke over, hvad vi går og laver – og det med at sælge billig alkohol til unge er ikke vejen frem. Jeg har fået et enormt netværk gennem samarbejdsforum og indblik i, hvad der rører sig i lokalsamfundet."

Diskoteksejer:

"Jeg synes, at det er et fantastisk godt samarbejde. Alene det at vi har åbnet op med mere kommunikation med kommune og politik er vigtigt. Vi har opbygget personlige relationer. Før var det politiet, der kontrollerede os, nu har vi også en slags kollegial kontrol. Selve konceptet med 'Ansvarlig udskænkning' er ganske udmærket. Jeg kunne dog godt ønske mig større engagement fra flere restauratører, men de er jo travle folk."

Uddannelsesinstitutionerne har også været repræsenteret i de fleste samarbejdsfora. I nogle kommuner har der endda været en meget bred repræsentation, hvilket har været udslagsgivende for det fokus, som samarbejdsforum har haft.

Det gælder f.eks. Holbæk Kommune, hvor gymnasiet, EUC Nordvestsjælland, 2 produktionsskoler, Sosu-skolen, 10. klasse-centret samt en privatskole har indgået i samarbejdsforum. Repræsentanter fra de to største uddannelsessteder var repræsenteret på direktør- og rektorniveau. Desuden har politi og SSP-konsulenten været med i samarbejdsforum, men ingen restauratører. Samarbejdsforum har spillet en vigtig rolle som facilitator af et samarbejde på tværs mellem institutionerne om alkohol.

Repræsentant for uddannelsesinstitution:

"Vi har mødtes nogle gange i samarbejdsforum og drøftet vores holdninger til alkohol på uddannelsesinstitutionerne. Der er jo to aspekter: dels hvad vi vil give adgang til at drikke til fester og studieture, dels hvad vi gør med elever, der har alkoholproblemer. Vi er i gang med en proces, hvor vores holdninger til alkohol skærpes, og det har samarbejdet understøttet. Det er en udmærket ide, at nogle udefra faciliterer det samarbejde. Det er jo en del af kulturen, at der drikkes på uddannelserne. Der skal nok komme lidt pres ude fra på os for, at der sker noget. Vi har jo problemer med alkohol, og det er vigtigt, at vi gør noget ved det. Måske skal alkohol helt forbydes på uddannelsesinstitutionerne, lige som rygningen. Det kræver nok lovgivning."

4.1 Hvorledes vil samarbejdet fortsætte – fra udvikling til drift?

Evalueringen viser, at samarbejdet vil fortsætte i alle kommuner, men at der i cirka halvdelen af kommunerne vil finde justeringer sted. Samarbejdsforum har typisk mødtes 2-4 gange årligt. I den sidste del af projektperioden har der været tendens til færre møder, og fremmødet har været noget svigtende i flere samarbejdsfora. Dette tolkes som udtryk for at de indledende opgaver – som f.eks. arbejde med restaurationsplaner, planer for lejlighedstilladelser og etablering af kurser til restaurationspersonale – er ved at være gennemført, og at kommunerne nu er på vej ind i driftsfase, hvor behovet for møder er mere begrænset.

I kommunerne er der en bevidsthed om, at det er vigtigt, at der bliver holdt momentum i driftsfasen.

Repræsentant for politiet:

"Samarbejdet her i kommunen har nu kørt i mange år, og det er anerkendt på alle niveauer. Samarbejdet er f.eks. indskrevet direkte i politiets samarbejdsaftale med kommunen. Det giver tyngde og en blåstempling."

Samarbejdet er i drift, men det skal hele tiden vedligeholdes og udbygges. Vi må ikke hvile på laurbærene. Vi er nødt til at komme med noget nyt til restauratørerne en gang imellem. Vi kan f.eks. give dem goodwill i pressen, hvis de deltager i kurser eller særlige præventive indsatser."

4.2 Modeller for det fremtidige samarbejde

Der tegner sig tre fremtidige modeller for varetagelse af opgaverne i samarbejdsforum:

- 1. Samarbejdsforum fortsætter som hidtil.** Denne model er relevant for store kommuner med mange bevillinger og uddannelsesinstitutioner, og hvor der hele tiden er behov for koordination af indsatsen, udbud af kurser for restaurationspersonale mv.
- 2. Samarbejdsforum fortsætter, men med mindre deltagerkreds og færre møder.** Samarbejdet vil blive tilpasset omfanget af løbende arbejdsopgaver og vil omfatte samarbejdspartnere, der er engagerede. Det vil især være relevant i mindre og mellemstore kommuner uden særlig mange udskænkingssteder og uddannelsesinstitutioner.
- 3. Opgaverne i samarbejdsforum videreføres i andre regier, og samarbejdsforum opløses som selvstændigt forum.** Disse andre regier vil helt overvejende være bevillingsnævn, men kan også være et ungdomsråd. Denne model er relevant for de små kommuner med ingen eller få bevillingshavere eller uddannelsesinstitutioner, og hvor der – efter en opstartsfasen – ikke længere er behov for et særligt samarbejdsforum for at sikre 'Ansvarlig udskænkning'.

Stevns Kommune er et eksempel på, at samarbejdsforum består, men at opgaverne føres videre i andre regier.

Stevns Kommune har ingen uddannelsesinstitutioner og meget få restauranter og udskænkingssteder. Efter indstilling fra samarbejdsforum har kommunalbestyrelsen besluttet at oprette et bevillingsnævn, der aktivt forholder sig bevillingsansøgninger ud fra tankegangen bag 'Ansvarlig udskænkning'. Kommunalbestyrelsen har også besluttet at oprette et ungdomsråd med repræsentanter fra kommunens fem skoler og ungdomsorganisationer. Ungdomsrådet skal blandt andet arbejde med alkohol. Samarbejdsforum forventes fremover at blive sammenkaldt, hvis der dukker problemer eller sager op, som ikke kan behandles i bevillingsnævnet eller Ungdomsrådet.

4.3 Erfaringer fra kommunerne

'Ansvarlig udskænkning' bygger på et tæt samarbejde mellem lokale aktører med det formål at sikre, at bevillingsopgaven og opgaven med lejlighedsstilladelser løses i fællesskab.

Næsten alle kommunerne har et bevillingsnævn, som tager sig af bevillings- og lejlighedsstilladelsesopgaven, og et samarbejdsforum – som anbefalet af Sundhedsstyrelsen – der har til opgave at varetage samarbejdet mellem de forskellige aktører. Ofte er der personsammenfald mellem de to organer, hvilket sikrer sammenhæng i indsatsen.

Politiet indgår som den vigtigste samarbejdspartner i alle kommuner. Hovedparten af kommunerne har desuden inddraget uddannelsesinstitutioner og restauratører. I enkelte kommuner har samarbejdet også omfattet andre aktører som f.eks. natteravnene, lokale foreninger og taxaselskaber.

De eksterne samarbejdspartnere udtrykker generelt tilfredshed med at indgå i samarbejdsforum og peger på, at det i mange tilfælde har styrket deres arbejde. For eksempel peger en repræsentant fra en uddannelsesinstitution på, at det er en fordel, at der kommer "pres udefra" i forhold til de alkoholproblematikker, der eksisterer på uddannelsesinstitutionerne.

Samarbejdet har ændret sig i takt med, at 'Ansvarlig udskænkning' er gået i drift i kommunerne. Der tegner sig et billede af, at de store kommuner bevarer et samarbejdsforum i sin nuværende form, mens de mindre kommuner justerer samarbejdsforum i forhold til antal medlemmer, antal møder eller ved at overføre møderne til f.eks. bevillingsnævn eller ungdomsråd.

5 Arbejdsopgaver for samarbejdsforum

Sundhedsstyrelsen peger på en række opgaver, som samarbejdsforum kan tage sig af med henblik på at udvikle samarbejdet. Den første opgave er at udvikle en fælles faglig platform som grundlag for arbejdet i samarbejdsforum.

De øvrige typiske opgaver for samarbejdsforum vil være at komme med input til restaurationsplaner og planer for lejlighedsstilladelser, dialog med restauratører, politi, uddannelsesinstitutioner, kurser for restaurationspersonale, samarbejde med unge og udvikling af ID-kort til 16+ årige.

Fælles faglig platform

Aktørerne bringer viden og forskellige erfaringer og holdninger med sig i samarbejdet om 'Ansvarlig udskænkning'. Tilsammen har samarbejdsforum derfor et godt udgangspunkt for planlægning af en række fælles initiativer. Det forudsætter imidlertid, at der bruges tid på at danne en fælles platform på tværs af forskellighederne, og hvor målet – som en formand for et bevillingsnævn har udtrykt det – er på den ene side at sikre et trygt og sjovt natteliv og på den anden side sikre, at restauratørerne kan tjene penge.

I alle samarbejdsfora er der derfor brugt megen tid på drøftelser med henblik på at finde en fælles platform.

Repræsentant for politiet:

"Vi har rigtig gode erfaringer med 'Ansvarlig udskænkning'. Det skyldes ikke mindst vores relationer med vores eksterne samarbejdspartnere. Vi opnår resultater, når vi arbejder i samme retning. Vi har samme indgangsvinkel som kommunen til restauratørerne. Vi har en fælles front – som politi er vores udgangspunkt lovene. For kommunen er det forebyggende og sociale aspekt udgangspunktet."

I flere samarbejdsfora har politiet fremlagt statistikker over alkoholrelaterede ulykker og voldshandlinger, og SSP-konsulenter har fortalt om forholdene blandt de unge i nattelivet. Man har også trukket på Sundhedsstyrelsens publikationer, herunder "Tal på alkohol i kommunerne".

I Sorø, Holbæk og Kalundborg, som har samarbejdet om 'Ansvarlig udskænkning', har man desuden indledt et samarbejde med Center for Rusmiddelforskning med henblik på at få undersøgt de unges alkoholvaner og holdninger i skolerne. Undersøgelsen er brugt som oplæg til en temakonference for skolerne.

I en kommune har man haft eksterne oplæg om lovgivningen, hvilket har bidraget til at skabe klarhed omkring de juridiske rammer for skolefester – til glæde for skolerne, politiet og restauratørerne.

Dialog om markedsføring af alkohol

Sundhedsstyrelsen peger på, at et vigtigt redskab i arbejdet for at sikre et trygt natteliv kan være aftaler mellem restauratørerne, der kan begrænse hård udskænkning, slagtilbud på hele flasker spiritus og gratis adgangsbilletter.

Emnet har været drøftet i de fleste samarbejdsfora, men ingen steder er det udmøntet i aftaler. Her nævnes som væsentligste årsag konkurrencesituationen mellem restauratørerne, der har været bange for svigtende omsætning.

I de to kommuner, som har arbejdet med Trygt Natteliv i flere år, har restauratørerne dog gennemført forskellige former for aftaler, der kan styrke et trygt natteliv.

I Århus har man gennemført en certificeringsordning, hvor restaurationer og værtshuse på frivillig basis kan lade sig certificere og reklamere med det overfor kunderne. Af certifikatet fremgår, at stedet blandt andet forpligter sig til at forebygge brug af illegale rusmidler og at have en rusmiddelpolitik. Certifikatet er underskrevet af politidirektøren, borgmesteren og Restauratørnetværket i Århus.

I Holstebro har man gennem længere tid i forbindelse med projekt Trygt Natteliv haft en alkohol- og stofpolitik og en handleplan for personalet, vedtaget i samarbejde med restauratørforeningen. I et interview med en af restauratørerne nævnes f.eks. regler for, at dørmænd ikke må drikke alkohol, når de er på arbejde, at der er klare kommandoveje for, hvornår gæster skal udvises, og at tryghed er en fælles sag for hele personalet.

I en af kommunerne har samarbejdsforum givet anledning til, at restauratørerne oprettede en forening, som kunne skabe dialog mellem restauratørerne om 'Ansvarlig udskænkning'.

Diskoteksejer:

"Vi har lavet en restauratørforening, hvor vi har lavet erfaringsudveksling med hinanden. Det gør, at vi ikke bare er konkurrenter men også kolleger, og vi har et internt samarbejde, der blandt andet har ført til et dørmandsnetværk, der snakker sammen. Hvis en gæst bliver udvist et sted, bliver han også udvist alle andre steder. Vi har i kommunen også en restaurationsplan, der lægger op til, at vi skal begrænse hård udskænkning. Den gør det nemmere at tale med kolleger, der laver hård udskænkning. Før var det politiet, der kontrollerede os, nu har vi også en slags kollegial kontrol."

Restaurationsplan

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at kommunerne udarbejder en restaurationsplan med et alkohol- og stofforebyggende sigte. Planen kan blandt andet tage stilling til antal og geografisk tæthed af udskækningssteder, lukketider og fysisk indretning. I alle kommuner er der nedsat et bevillingsnævn til at forvalte planen.

Alle samarbejdsfora har på forskellig vis arbejdet med restaurationsplaner eller bidraget til udarbejdelse af restaurationsplaner.

De store kommuner havde i forvejen restaurationsplaner, men for de mindre kommuner har 'Ansvarlig udskænkning' sat gang i udarbejdelse af planerne, der forventes endelig godkendt senest i 2012.

I nogle kommuner har formanden for bevillingsnævnet været repræsenteret i samarbejdsforum, hvilket har givet særlige muligheder for at præge bevillingspraksis – f.eks. med hensyn til lukketider eller rammer for hård udskænkning.

Samarbejdsforum har således været en vigtig inspirator til arbejdet i bevillingsnævnene og til udformningen af restaurationsplanerne. Det illustrerer interviewene med medlemmer af bevillingsnævn neden for.

Politiker, der er SSP-konsulent og med i samarbejdsforum:

"I samarbejdsforum har vi diskuteret, hvorledes vi kunne sende signaler rundt i kommunen og til samarbejdspartnere. Vi har blandt andet haft den fordel, at formanden for bevillingsnævnet har været med i samarbejdsforum, og det har haft betydning for restaurationsplanen og bevillingerne. Man går ansøgninger igennem på en anden måde, når vi har drøftet 'Ansvarlig udskænkning' med formanden. Vi kan fortælle, hvad der sker ude i nattelivet, og vi har blandt andet fået sat fokus på at rykke lukketider frem. Langsomt er vi på vej mod at rykke lukketiden frem fra kl. 4 til kl. 2. De unge er jo meget mobile, så det er vigtigt, at alle kommuner arbejder frem mod samme lukketider. Politiet er med til at sikre de samme lukketider i kommunerne, fordi de jo sidder i bevillingsnævnene rundt omkring."

Formand for bevillingsnævn og med i samarbejdsforum

"Jeg deltager som formand for bevillingsnævnet både i samarbejdsforum om trygt natteliv og i kommunens alkoholforebyggelsesudvalg."

Vores mål er jo, at vi både vil have et sjovt og trygt natteliv, og at vores restauratører skal kunne tjene penge. Vi har – inspireret af tankerne bag 'Ansvarlig udskænkning' – sat nogle rammer for aggressiv markedsføring og udskænkning til unge under 18 år. Som vilkår for at få en bevilling må der ikke opfordres til hurtig og omfattende alkoholindtagelse, der er til fare for gæsten eller andre. Vores natteliv er primært i midtbyen, og her skal bevillingerne fornyes hvert andet år, så denne bestemmelse vil snart være et vilkår for alle."

Hvis politiet indkalder en restauratør til 'kammeratlig samtale', deltager jeg også, og det vil indgå som en del af grundlaget for fornyelse af bevillingen. Restauratørerne vil meget gerne samarbejde med os."

På den måde har vi ændret vores praksis i bevillingsnævnet, så vi hele tiden kan tildele bevillinger i forhold til ideerne med trygt natteliv og 'Ansvarlig udskænkning'."

Plan for lejlighedstilladelser

Sundhedsstyrelsen anbefaler også, at der udarbejdes en plan for lejlighedstilladelser med et alkohol- og stofforebyggende sigte. Det er politiets ansvar at udarbejde planen, og det er vigtigt, at planen hænger sammen med restaurationsplanen.

De fleste samarbejdsfora har arbejdet enten direkte eller indirekte med planer for lejlighedstilladelser. I nogle kommuner indgår planer for lejlighedstilladelser i restaurationsplanen. Andre steder er de to planer adskilte.

Samarbejdsforum har givet mulighed for at drøfte lejlighedstilladelser ud fra tankegangen bag 'Ansvarlig udskænkning' og har dermed givet inspiration til politiets bevillings- og tilsynspraksis.

Formand for bevillingsnævn og medlem af samarbejdsforum

"Vi har oprettet bevillingsnævnet på initiativ af samarbejdsforum, og jeg blev ved konstitueringen i forbindelse med valget til kommunalbestyrelsen udpeget som formand for bevillingsnævnet. Vi vil arbejde inspireret af samarbejdsforum, og vi har set på forsamlingshusfester og lejlighedstilladelser. Her vender vi sagerne jævnligt, og vi lægger vægt på at kunne rådgive forsamlingshuse og foreninger om, hvordan de skal arrangere ungdomsfester, så de ikke overtræder loven. På samme måde arbejder vi med restaurationsplanen, hvor vi i bevillingspolitikken forsøger at føre vores alkoholpolitik ud i livet."

I en kommune har man overvejet at gøre det til et vilkår for at få kommunal støtte fra folkeoplysningsudvalget, at foreninger har en alkoholpolitik. Ideen er, at udskænkning af alkohol til foreningernes fester skal bygge på 'Ansvarlig udskænkning', og at dette kan være en forudsætning for at få foreningsstøtte.

Dialog om politiets tilsyn

Politiet fører tilsyn i nattelivet, f.eks. gennem uanmeldte besøg for at kontrollere at der ikke udskænkes til unge under 18 år og til stærkt berusede gæster. Politiet kan indkalde restauratører til samtaler, hvis der sker overtrædelser af bestemmelserne.

I flere samarbejdsfora har man drøftet politiets tilsynspraksis. Politiet har orienteret om, hvordan tilsynene udføres, og hvad tilsynene har givet anledning til.

I nogle kommuner har man som praksis, at politiet videregiver relevante tilsynsoplysninger til bevillingsnævnet. Oplysningerne benyttes i forbindelse med behandlingen af bevillingsansøgninger.

Deltagelse i samarbejdsforum har haft væsentlig betydning for politiets samarbejde med restauratører, fordi parterne har fået opbygget en gensidig relation, der kan bruges i det daglige arbejde.

Politi:

"Vi har et smidigt samarbejde med bevillingsnævnet. Det gælder f.eks., hvis vi støder på uhensigtsmæssigheder – ikke egentlige lovovertrædelser – så kan vi drøfte det med bevillingsnævnet.

Det samme gælder i forhold til restauratørerne. De ringer f.eks. efter en travl weekend, hvor der har været en episode eller en politipatrulje, der ikke har tacklet en situation hensigtsmæssigt. Det kan vi drøfte i ro og mag."

Diskoteksejer:

"Specielt med politiet har vi fået et rigtigt samarbejde. Vi samarbejder om oplysninger. Vi mødes en gang imellem, og der er en gensidig respekt. De kørende patruljer kommer forbi, når vi åbner fredag-lørdag, og vi hilser lige på betjentene og får deres direkte nummer, hvis der brug for at tilkalde dem. Det giver en tryghed. Vi har også haft politiet hernede og gennemgå vores overvågning. Hvis der har været en episode hernede, får politiet lige en usb-stick med sekvenser fra kameraerne. Så er sagerne typisk opklaret nærmest med det samme. Vi har også en ordening med, at nye betjente kommer forbi og hilser på os og ser, hvor nødudgange er. Så kender de stedet. Vi har fået politiet som en med-spiller og ikke modspiller."

Dialog med uddannelsesinstitutioner

Uddannelsesinstitutionerne er repræsenteret i alle samarbejdsfora på nær Faxe og Stevn, hvor der ikke er nogen af disse institutioner. I samarbejdsfora har man typisk drøftet udformning af alkoholpolitikker, og hvordan man kunne gennemføre dem lokalt.

I Bornholm vil man således stille krav om alkoholpolitik, når ungdomsuddannelserne søger om lejlighedstilladelser.

I Holbæk har man i særlig grad arbejdet med uddannelsesinstitutionerne, hvilket er beskrevet i boksen neden for.

Holbæk Kommune har satset specielt på samarbejdet med skoler og ungdomsuddannelser. I samarbejdsforum indgik således repræsentanter fra syv forskellige uddannelsesinstitutioner.

Målene for samarbejdet har været:

- Lave fælles aftaler mellem kommune, politi og ungdomsuddannelsesinstitutionerne om alkohol og unge.
- Fælles holdning blandt uddannelsesstederne til området omkring unge og alkohol.
- Formidling af de fælles holdninger og aftaler.
- At kommune, politi og uddannelsesinstitutionerne deler viden om de metoder, som virker i forhold til alkohol og unge.
- At uddannelsesinstitutionerne i Holbæk Kommune har udarbejdet en alkoholpolitik inden udgangen af 2011.
- Afprøve og udvikle nye metoder til at de unge har en ansvarlig adfærd med alkohol.

Et andet konkret eksempel på værdien af, at uddannelsesinstitutionerne er repræsenteret i samarbejdsforum, vedrører samarbejdet mellem politi og uddannelsesinstitutionerne om åbne og lukkede fester.

Repræsentant for politiet:

"Vi har haft glæde af samarbejdet i forhold til uddannelsesinstitutionerne. Vi har sammen med uddannelsesinstitutionerne fået klarhed over, hvornår der holdes lukkede og åbne fester, hvor fremmede kan deltage. På den måde er der kommet styr på reglerne, så unge under 18 år ikke kan købe alkohol ved åbne fester. Det er der sat en stopper for nu. Uddannelsesinstitutionerne er blevet meget skarpere på, hvordan festerne skal holdes, og restauratørerne finder det positivt, at vi som politi regulerer området. Det er ikke rimeligt, at helt unge kan drikke sig i hegnet til en skolefest, samtidig med at restauratørerne får bøder for at udskænke til de samme, fordi de ikke er gamle nok."

Kurser og uddannelse

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at personale på udskækningssteder uddannes for at varetage opgaverne i forbindelse med 'Ansvarlig udskænkning'.

Cirka halvdelen af samarbejdsfora har gennemført kurser for restaurationspersonale. Kurserne har handlet om principper for 'Ansvarlig udskænkning' af alkohol, implementering af holdning og politikker, kendskab til

tegn og symptomer på forbrug af stoffer og overforbrug af alkohol, konflikthåndtering og dørmandskursus. Fra restauratørside er det fremhævet, at det specielt er konflikthåndtering, der er et helt centralt tema for uddannelse af personalet.

Antallet af kursusedtagere i kommunerne har ligget mellem 20-150. Flere kurser afholdes løbende efter behov i de større byer.

Samarbejde med de unge

Det er væsentligt, at de unge løbende inddrages i arbejdet med at skabe et trygt natteliv. SSP-konsulenterne varetager i kommunerne opgaverne i forbindelse med unges alkohol- og stofmisbrug. SSP-konsulenterne har da også indgået i de fleste samarbejdsfora.

Et par kommuner har gennemført alkoholcampagner på uddannelsesstederne eller afholdt temadage om alkohol og 'Ansvarlig udskænkning' som resultat af drøftelser i samarbejdsforum.

Kun et par samarbejdsfora har i øvrigt arbejdet direkte med de unge. I Stevns Kommune vil man etablere et ungdomsråd efter inspiration fra forældre. Det er tanken, at ungdomsrådet blandt andet skal forholde sig til, hvorledes man kan arbejde med at sikre et trygt natteliv for unge.

Forældrerepræsentant i samarbejdsforum

"Jeg har børn, der er på vej ind i den alder, hvor de begynder at drikke alkohol. Jeg interesserer mig for, hvad der foregår lokalt, og mødte derfor op til opstartsmødet om 'Ansvarlig udskænkning' og meldte mig til samarbejdsforum. Her diskuterede vi på de første par møder, hvad vi kunne gøre i forhold til de unge. Det blev til sidst lidt pudsigt, at vi talte om de unge uden at involvere dem. Her opstod ideen til ungdomsrådet. Vi inviterede herefter unge ind fra skolerne til workshops, hvor vi diskuterede ideen med dem. Det, der trickede os, var, at de unge var superengagerede, disciplinerede og arbejdsomme. Herefter lavede samarbejdsforum et forslag til et ungdomsråd, der nu er vedtaget politisk."

Dialogmøder med udskækningssteder

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at kommune og politi afholder et tilbagevendende møde med alle aktører på området.

Ingen samarbejdsfora har på egen hånd arrangeret møder med restauratørerne. I flere kommuner har tovholderen for 'Ansvarlig udskænkning' derimod deltaget i de møder, som politiet jævnligt afholder. Kontakten

til politiet via samarbejdsforum har således givet kommunen adgang til restauratørerne og mulighed for at orientere sig om tankerne bag 'Ansvarlig udskænkning' og de initiativer, der er sat i værk i dette regi.

ID-kort

Som led i 'Ansvarlig udskænkning' kan man overveje at bruge id-kort til unge over 16 år.

Kun et par kommuner har id-kort til de unge. I Holstebro Kommune udstedes gratis ID-kort til unge på 16-17 år, og efter en langsom start er der voksende interesse for at få kortet. På Bornholm er det en målsætning i den alkoholpolitiske handleplan, at 16+ kortet skal bruges som alderslegitimation på samtlige restaurationer. Det er erfaringen, at de unge gerne vil have kortet. Samtidig har samarbejdsforum formidlet positive erfaringer med brug af kortet fra detailhandlen til restauratørerne for at stimulere dem til at efterlyse kortet hos deres gæster.

Ellers har kommunerne ikke arbejdet med ID-kortet. Tovholdernes vurdering har været, at udbyttet på nuværende tidspunkt ikke har stået i forhold til de administrative ressourcer, der skal bruges på ordningen. I de små kommuner er der endvidere meget få udskækningssteder, hvor kortet kan bruges.

5.1 Andre temaer, der har været drøftet i samarbejdsforum

Et par samarbejdsfora har drøftet de unges transport hjem om natten. I Holstebro har repræsentanter for taxaselskaberne været repræsenteret i samarbejdsforum, og erfaringer har været gode med konkrete løsninger på problemer med voldelige situationer i nattelivet.

Taxa i Holstebro har i samarbejdsforum fremlagt konkrete forslag til at sikre nattelivet. Det var således en erfaring, at der tit kunne opstå voldelige situationer, hvis gæsterne skulle gå langt fra et værtshus til taxaholdepladsen. Man foreslog derfor, at der blev åbnet for taxakørsel over en bro, således at taxaerne kunne køre helt hen til værtshusene. Der er nu opsat spærrebomme på broen. Disse spærrebomme har to lokale restauratører nøgle til, og de styrer åbningen af broen efter aftale med politiet.

På tilsvarende vis er der på taxas opfordring lavet bedre belysning ved taxaholdepladserne. Begge initiativer har erfaringsmæssigt lagt en dæmper på volden.

5.2 Erfaringer fra kommunerne

Aktørerne i samarbejdsforum har meget forskellig baggrund for at indgå i et samarbejde om 'Ansvarlig udskænkning'. Det har derfor været en væsentlig og tidskrævende arbejdsopgave at inddrage hinandens viden, erfaringer og holdninger for at nå frem til en fælles forståelse af det videre arbejde med 'Ansvarlig udskænkning', men til gengæld peger viften af aktører på, at det har været et værdifuldt arbejde.

Samarbejdsforum har arbejdet med en lang række konkrete opgaver. Blandt de større typiske arbejdsopgaver kan nævnes udarbejdelse og revision af restaurations- og lejlighedsbevillingsplaner, indsatser på uddannelsesinstitutioner og kurser for restaurationspersonale.

6 Hvor langt er kommunerne kommet på de to år?

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at samarbejdsforum opstiller succeskriterier for arbejdet. Sådanne kriterier kan engagere alle parter i at medvirke til, at kriterierne opfyldes. Succeskriterierne kan handle om at reducere ulykker, vold og skader i forbindelse med alkohol i natlivet. Succeskriterierne kan også dreje sig om, hvilke opgaver samarbejdsforum skal beskæftige sig med og tidsfrister for opgaveløsningen.

Alle samarbejdsfora har opstillet succeskriterier. Kommunerne har grebet arbejdet med succeskriterier an på meget forskellig vis. Nogle kommuner har udformet nogle få overordnede kriterier. En kommune har således som mål at hæve debutalderen for indtagelse af alkohol og at reducere forbruget af alkohol blandt unge.

Andre kommuner har opstillet meget udførlige succeskriterier for 1) reduktion af alkoholforbrug og skader i forbindelse med alkohol og 2) for selve gennemførelsen af 'Ansvarlig udskænkning'.

Som eksempler på succeskriterier for effekten af 'Ansvarlig udskænkning' på forbrug og skader kan nævnes f.eks., at man vil opnå fald i sager vedrørende spirituskørsel, vold, skadestuebesøg spiritussager over en femårig periode i kommunen.

Som eksempler på succeskriterier for gennemførelsen af 'Ansvarlig udskænkning' kan nævnes, at der inden en given dato i kommunen skal være vedtaget en restaurationsplan, oprettet et bevillingsnævn og gennemført kurser for restaurationspersonale.

Tovholderne giver udtryk for, at det har været en tidskrævende proces at udarbejde succeskriterierne, og at man i flere tilfælde har opstillet for mange kriterier, og at det kan være meget svært at måle i praksis, om kriterierne er opfyldt. Det gælder specielt kriterier, der handler om fald i ulykker og skader, hvor tallene ofte er små i forvejen, og hvor tilfældigheder kan give store udsving fra år til år.

Erfaringerne med succeskriterierne er, at det er en god ide at opstille dem, fordi de giver klare målsætninger for, hvad samarbejdsforum skal opnå. På den anden side skal man være realistisk og ikke opstille alt for mange og for ambitiøse mål, som man enten ikke kan nå at opfylde eller, hvor det kan være vanskeligt og tidskrævende at finde ud af, om målet faktisk er opfyldt.

6.1 Hvad er der opnået i kommunerne?

Evalueringen viser, at det er realistisk at arbejde med 'Ansvarlig udskænkning' i kommunerne ud fra Sundhedsstyrelsens anbefalinger, og at kommunerne over en to-årig periode kan udvikle 'Ansvarlig udskænkning' lokalt og forankre indsatsen fremover.

Der er således oprettet samarbejdsfora i alle kommuner, og bevillingsnævn i de fleste kommuner. Restaurationsplaner og plan for lejlighedsstilladelser er vedtaget eller på vej til at blive vedtaget i alle kommuner, undtagen en. Disse planer bygger på tankerne bag 'Ansvarlig udskænkning' og har således fået et forebyggende sigte. Dette er yderligere styrket af, at der kan være repræsentanter for bevillingsnævn i samarbejdsfora.

Der er etableret et godt samarbejde først og fremmest med politiet, men også i mange kommuner med restauratører og ungdomsuddannelserne om 'Ansvarlig udskænkning'. Samarbejdet med restauratørerne skal udbygges, således at der er flere restauratører, der er aktive i samarbejdsforum. Det har kommunerne skabt et grundlag for nu.

Der er etableret kursusvirksomhed for restaurationspersonale i flere kommuner, hvor dette har været relevant. 'Ansvarlig udskænkning' er således et godt eksempel på, hvorledes kommunerne kan styrke deres alkoholforebyggende indsats gennem lokalt samarbejde og uden større forbrug af ressourcer.

7 Gode råd og ideer til kommuner om 'Ansvarlig udskænkning'

Evalueringen viser helt overordnet, at Sundhedsstyrelsens anbefalinger om 'Ansvarlig udskænkning' er praktisk anvendelige og hensigtsmæssige.

På nogle områder har evalueringen givet anledning til at understrege eller supplere Sundhedsstyrelsens anbefalinger.

7.1 Den forberedende fase

'Ansvarlig udskænkning' skal ses som en del af kommunens samlede indsats på alkoholområdet – og forudsætter et tværgående samarbejde mellem flere områder i kommunen. Det er derfor vigtigt at vurdere, hvilket grundlag, der er i kommunen for at introducere 'Ansvarlig udskænkning'

Opstartsmødet er et velegnet udgangspunkt, hvor man kan sætte 'Ansvarlig udskænkning' på dagsordenen hos de relevante samarbejdspartnere.

Samarbejdsforum skal sammensættes bredt, således at alle relevante aktører – herunder politiet, uddannelsesinstitutioner og restauratørerne – er med fra start.

Samarbejdsforum kan eventuelt tilpasses, når driftsfasen indtræder, og det kan være hensigtsmæssigt allerede i den indledende fase at melde denne mulighed ud.

7.2 Arbejdsopgaver i samarbejdsforum

Der bør afsættes god tid til, at aktørerne kan udveksle viden, erfaringer og synspunkter med henblik på at nå frem til et fælles grundlag.

Det er vigtigt at sikre tæt sammenhæng mellem arbejdet i samarbejdsforum og bevillingsnævnet, således at tildeling af bevillinger kan ske ud fra tankegangen bag 'Ansvarlig udskænkning'.

Der bør afsættes ressourcer til at sikre betjening af samarbejdsforum og til at understøtte de initiativer, som samarbejdsforum sætter i værk.

7.3 Flerkommunesamarbejde

Kommunen kan overveje at samarbejde med nabokommuner om etablering af 'Ansvarlig udskænkning'. Et sådant samarbejde kan give gensidig inspiration og stordriftsfordele f.eks. i forbindelse med kurser, opstartsmøder og udarbejdelse af restaurationsplaner.

Samarbejdet er særlig relevant at overveje i lokalområder, hvor de unge pendler til feststeder i nabokommuner.

Det er vigtigt fra start at forventningsafstemme betingelserne for samarbejdet mellem kommunerne.

www.sst.dk

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S
Telefon 72 22 74 00
sst@sst.dk
www.sst.dk